

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/186055,W-Sejmie-o-31-rocznicy-odwolania-rzadu-Jana-Olszewskiego-Warszawa-3-czerwca-2023.html>
26.04.2024, 17:59

W Sejmie o 31. rocznicy odwołania rządu Jana Olszewskiego - Warszawa, 3 czerwca 2023

W nocy z 4 na 5 czerwca 1992 r. odbyło się jedno z najostrzejszych przesileń w polskiej polityce, tzw.: „noc teczek”, która zaowocowała przegłosowaniem votum nieufności i rozwiązaniem gabinetu Jana Olszewskiego - pierwszego po II wojnie światowej rządu RP wyłonionego w całości wolnych wyborach

JAKO TEMU

...ktykę adwokacką. Do końca
...ików działań
...m: sądzony
...kany, zast...

MYŚLAĆ O NIEPODLEGŁEJ POLSCE

W pierwszej połowie lat 70. znajdował się w nielicznym początkowo gronie inicjatorów, redaktorów i sygnatariuszy listów protestacyjnych przeciwko poczynaniom reżimowej władzy. W 1976 r. założył wraz ze Zdzisławem Najderem Polskie Porozumienie Niepodległościowe – zakonspirowaną strukturę skupiającą wysiłki na nielegalnym wydawaniu i rozpowszechnianiu prasy i prac programowych. Był autorem opublikowanego nakładem PPN pisma „Obywatel a Służba Bezpieczeństwa”, który stał się jedną z najważniejszych publikacji w tzw. drugim obiegu wydawniczego.

Należał do wspólników
go Macierewicza,
liwie represje.

Jan Olszewski
Fot. Archiwum prywatne

Strona dowodu osobistego
Archiwum prywatne

Jan Olszewski na pogrzebie Kazimierza Moczarskiego, Królowej Wesołego od 1945 r. przez ponad dziesięć lat więziony w katem, październik 1975 r.
Fot. ze zbiorów IPN

OBYWATEL

OD WYDAWCY Redakcja Biblioteki
nowika wznowienia
sty w trasie

Spotkanie w Sejmie RP w 31. rocznicę odwołania rządu Jana Olszewskiego – Warszawa, 3 czerwca 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Spotkanie w Sejmie RP w 31. rocznicę odwołania rządu Jana Olszewskiego – Warszawa, 3 czerwca 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Spotkanie w Sejmie RP w 31. rocznicę odwołania rządu Jana Olszewskiego – Warszawa, 3 czerwca 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Spotkanie w Sejmie RP w 31. rocznicę odwołania rządu Jana Olszewskiego – Warszawa, 3 czerwca 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Spotkanie w Sejmie RP w 31. rocznicę odwołania rządu Jana Olszewskiego – Warszawa, 3 czerwca 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Spotkanie w Sejmie RP w 31. rocznicę odwołania rządu Jana Olszewskiego – Warszawa, 3 czerwca 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Spotkanie w Sejmie RP w 31. rocznicę odwołania rządu Jana Olszewskiego – Warszawa, 3 czerwca 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Spotkanie w Sejmie RP w 31. rocznicę odwołania rządu Jana Olszewskiego – Warszawa, 3 czerwca 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Spotkanie w Sejmie RP w 31. rocznicę odwołania rządu Jana Olszewskiego – Warszawa, 3 czerwca 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Spotkanie w Sejmie RP w 31. rocznicę odwołania rządu Jana Olszewskiego – Warszawa, 3 czerwca 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Spotkanie w Sejmie RP w 31. rocznicę odwołania rządu Jana Olszewskiego – Warszawa, 3 czerwca 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Spotkanie w Sejmie RP w 31. rocznicę odwołania rządu Jana Olszewskiego – Warszawa, 3 czerwca 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

3 czerwca 2023 r. w Sali Kolumnowej Sejmu RP odbyło się spotkanie zorganizowane przez

byłych ministrów rządu Jana Olszewskiego: Antoniego Macierewicza i Piotra Naimskiego. Instytut Pamięci Narodowej reprezentował prezes, dr Karol Nawrocki. W swoim przemówieniu podkreślił, że:

4 czerwca 1989 roku nie skończył się w Polsce komunizm. Skończyć się nie mógł, bowiem prezydentem Rzeczypospolitej został komunistyczny zbrodniarz Wojciech Jaruzelski, w rządzie byli ministrowie m.in. Czesław Kiszczak i Florian Siwicki, nad Wisłą stały sowieckie wojska, a życie publiczne i polityczne było wypełnione komunistyczną agenturą. Dlatego to mówię, bo nadzieję na odzyskanie wolności i odepchnięcie ostateczne zmysłu postkomunistycznego pojawiła się dopiero w październiku roku 1991 w momencie pierwszych po roku czterdziestym piątym wolnych wyborów do polskiego Sejmu.

Przypominając postać Jana Olszewskiego dr Nawrocki zaznaczył, że był on pierwszym premierem polskiej wolności. Co ciekawe, sam Jan Olszewski chciał zostać kolejarzem, został jednak prawnikiem i jednym z niewielu obrońców w procesach politycznych w czasach PRL. Jedną dewizą stały się słowa: „Ja nie mam w obowiązku poddać się”.

Mniejszościowy rząd Jana Olszewskiego (1991–1992) był oparty na koalicji Porozumienia Centrum, Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego i Porozumienia Ludowego. Do jego planów należało przede wszystkim przyspieszenie reform politycznych, dekomunizacja sfery publicznej, zacieśnienie kontaktów z Unią Europejską oraz dążenie do członkostwa w NATO.

Pierwsze w pełni demokratyczne wybory parlamentarne odbyły się 27 października 1991 r. Frekwencja była zatrważająco niska i wyniosła zaledwie 43,2%. W Sejmie zasiadło 460 posłów z 25 różnych komitetów, a sam parlament był nietrwały, a co za tym idzie utworzenie trwałej koalicji i rządu granoczyło z cudem. Po trwającym blisko 2 miesiące kryzysie gabinetowym udało się powołać rząd Jana Olszewskiego. Premierowi niechętny był Lech Wałęsa. Konflikty Olszewskiego z prezydentem dotyczyły przede wszystkim tych sfer, gdzie przecinały się ich kompetencje, a więc obrony narodowej, spraw wewnętrznych oraz polityki zagranicznej. 26 maja 1992 r. Lech Wałęsa skierował do marszałka sejmu oficjalne pismo, w którym poinformował, że stracił zaufanie do rządu i wycofuje swoje poparcie dla jego działań.

Dwa dni później doszło do przełomowego wydarzenia. Janusz Korwin-Mikke, poseł UPR, zgłosił wniosek o przeprowadzenie lustracji osób piastujących najwyższe stanowiska państwowe. Po dyskusji zdecydowaną większością głosów została przegłosowana uchwała

w brzmieniu: „Niniejszym zobowiązuje się ministra spraw wewnętrznych do podania do dnia 6 czerwca 1992 r. pełnej informacji na temat urzędników państwowych od szczebla wojewody wzwyż, a także senatorów, posłów, a do dwóch miesięcy – radnych gmin i członków zarządów gmin, będących współpracownikami Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w latach 1945–1990”.

4 czerwca 1992 r., trzy lata po pierwszych częściowo wolnych wyborach, minister Macierewicz zjawił się w sejmie, gdzie wręczył przewodniczącym wszystkich klubów parlamentarnych koperty zawierające w sumie 64 nazwiska, w tym: członków rządu (3 ministrów i 8 wiceministrów), 3 wysokich urzędników kancelarii prezydenta, 39 posłów oraz 11 senatorów. Drugą listę, na której znalazły się nazwiska prezydenta Lecha Wałęsy i marszałka Sejmu Wiesława Chrzanowskiego, minister spraw wewnętrznych przekazał prezydentowi, marszałkowi sejmowi i senatu, I prezesowi Sądu Najwyższego oraz prezesowi Trybunału Konstytucyjnego.

Cała sprawa lustracyjna była odczytywana jako desperacka próba ratowania rządu przed upadkiem. Lech Wałęsa znalazł się w defensywie i podjął próbę publicznego wytłumaczenia się z zarzutu, jaki padł pod jego adresem ze strony MSW, gdzie znaleziono dotyczącą go teczkę tajnego współpracownika SB o kryptonimie „Bolek”. Jednocześnie Olszewski widząc, że jego misja za chwilę się zakończy, zręcznie wykorzystał posiadane możliwości i około jedenastej w nocy wygłosił przemówienie telewizyjne, w którym bronił ustawy lustracyjnej. „Uważam, że naród polski powinien mieć poczucie, że wśród tych, którzy nim rządzą, nie ma ludzi, którzy pomagali UB i SB utrzymywać Polaków w zniewoleniu. Uważam, że dawni współpracownicy komunistycznej policji politycznej mogą być zagrożeniem dla bezpieczeństwa wolnej Polski”.

Uchwała Sejmu z 28 maja 1992 r. została, jeszcze w dniu jej uchwalenia, zaskarżona do Trybunału Konstytucyjnego. Na rozprawie, która odbyła się 19 czerwca 1992 r., Trybunał orzekł niezgodność uchwały z obowiązującą ówczesnie konstytucją. Sędziowie wskazywali m.in. że uchwała nie określała sposobu kontroli wiarygodności przekazywanych informacji, a przez to nie zapewniła ochrony praw osoby ludzkiej. Stosowanie uchwały zostało zatem zawieszono, a 20 października 1992 r. utraciła ona moc prawną.

Wykonanie uchwały Sejmu z 28 maja 1992 r. spowodowało, że prezydent Lech Wałęsa złożył 4 czerwca 1992 r. wniosek o natychmiastowe odwołanie premiera i rządu. Zaledwie trzy kwadranse po północy, 5 czerwca 1992 r., Sejm większością głosów uchwalił wotum nieufności wobec rządu Jana Olszewskiego. Za wnioskiem głosowało 273 posłów, przeciw 119, zaś 33 wstrzymało się od głosu.

5 lat później – 11 kwietnia 1997 r. – Sejm uchwalił ustawę *o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944–1990 osób pełniących funkcje publiczne lub współpracy z tymi organami*.

Na jej podstawie utworzono Sąd Lustracyjny oraz urząd Rzecznika Interesu Publicznego.

Uregulowano również zasady i tryb składania oraz oceny oświadczeń lustracyjnych. W 2007 r. zadania Rzecznika Interesu Publicznego przejęło Biuro Lustracyjne Instytutu Pamięci Narodowej, które działa na podstawie ustawy z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów.

Polecamy:

- [Tomasz Kozłowski, *Koniec imperium MSW. Transformacja organów bezpieczeństwa państwa 1989-1990*, Warszawa 2019](#)
- [Justyna Błażejowska: *Lustracja i koszmary śmiech Wałęsy. Fragmenty wspomnień Jana Olszewskiego*](#)
- [Justyna Błażejowska, *Jan Olszewski*, Warszawa 2021](#)
- [Justyna Błażejowska, *Ta historia wciąż trwa. Wspomnienia Jana Olszewskiego*, Wydawnictwo Zysk i S-ka, IPN, Poznań 2019](#)
- Zapis konferencji naukowej [*Transformacja ustrojowa: geneza, mechanizmy i skutki*](#)

Zobacz też:

„Wpływ komunistycznej agentury na współczesne życie społeczno-polityczne Polski” – dyskusja z cyklu „Tajemnice bezpieki”

„Rząd przełomu czy rząd zaniedbań. Próba podsumowania. W nadchodzącą 30 rocznicę powołania rządu premiera Jana Olszewskiego” – dyskusja z cyklu „Tajemnice bezpieki”